

KONKURS CHEMICZNY

DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW

III ETAP WOJEWÓDZKI

18 stycznia 2013

Ważne informacje:

1. Masz 120 minut na rozwiązanie wszystkich zadań.
2. W każdym zadaniu zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź A, B, C lub D.
3. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i zaznacz inną odpowiedź.
4. Na końcu arkusza jest zamieszczony układ okresowy pierwiastków i tabela rozpuszczalności.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	35	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis osoby sprawdzającej		

UCZESTNIKU !

Przed Tobą test wielokrotnego wyboru stanowiący 10 zadań zamkniętych oraz 5 zadań otwartych. Uważnie czytaj każde zadanie zamknięte i zdecyduj, która z podanych odpowiedzi jest według Ciebie poprawna. Pamiętaj, że tylko jedna jest prawdziwa.

Podczas pracy korzystaj z układu okresowego pierwiastków chemicznych oraz tablicy rozpuszczalności soli i wodorotlenków, zastosuj również liczbę Avogadra $N_A = 6,02 \cdot 10^{23}$, oraz objętość molową gazów w warunkach normalnych $V = 22,4 \text{ dm}^3/\text{mol}$.

Powodzenia!

• Informacja do zadań: 1 i 2

Joasia przeprowadziła doświadczenie według poniższego opisu:

Do probówki wlała 5 cm^3 kwasu masłowego, dolała 5 cm^3 alkoholu etylowego i ostrożnie dodawała kroplami 1 cm^3 stężonego kwasu siarkowego(VI), cały czas mieszając zawartość probówki. Następnie wstawiła probówkę z mieszaniną do łaźni wodnej o temperaturze 80°C na około 10 minut, po czym przelała zawartość probówki do zlewki zawierającej 20 cm^3 wody destylowanej.

1. Wskaż poprawny opis obserwacji przeprowadzonych przez Joasię.

- A. Zanika zapach alkoholu i przykry zapach kwasu. Pojawiła się substancja o zapachu ananasów, która praktycznie nie rozpuszcza się w wodzie.
- B. Nie obserwuję zmian, utrzymuje się zapach mieszaniny taki jak przed doświadczeniem.
- C. Nie wyczuwam zapachu alkoholu ani przykrego zapachu kwasu, ale pojawia się charakterystyczny zapach octu.
- D. Zanika zapach alkoholu i przykry zapach kwasu. Wszystkie składniki mieszaniny są dobrze rozpuszczalne w wodzie.

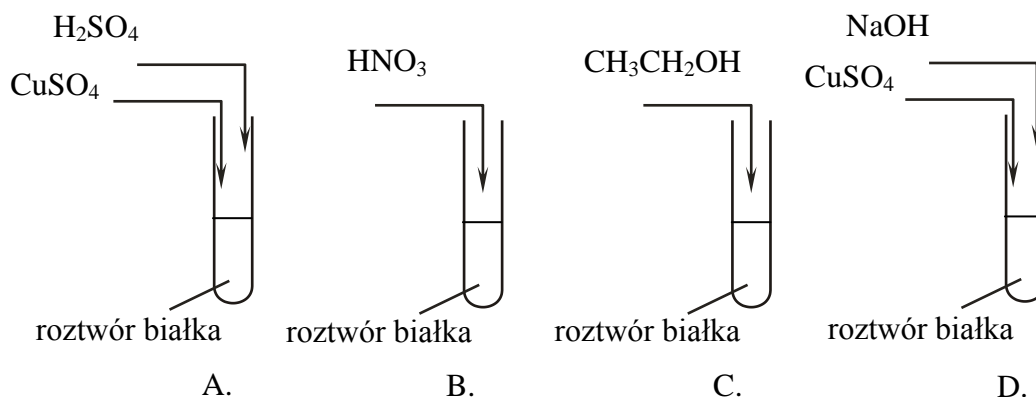
2. Nazwij produkt organiczny powstały w doświadczeniu Joasi.

- A. etanian metylu
- B. metanian butylu
- C. butanian etylu
- D. etanian butylu

• Informacja do zadań 3 i 4

Zaprojektuj doświadczenie, które pozwoli na identyfikację białka obecnego w badanym roztworze. W tym celu masz do dyspozycji odczynniki: woda destylowana, roztwór siarczanu(VI) miedzi(II), zasada sodowa, kwas azotowy(V), kwas siarkowy(VI), etanol.

3. Wybierz schemat doświadczenia, który w poprawny sposób ilustruje przeprowadzenie reakcji biuretowej.

4. Wskaż poprawny opis obserwacji, jakich można dokonać, przeprowadzając reakcję biuretową.

- A. Białko ścięło się, a roztwór zabarwił się na kolor niebieski.
- B. Białko ścięło się i zabarwiło się na kolor żółty.
- C. Powstał klarowny roztwór o barwie różowofioletowej.
- D. Białko ścięło się, a roztwór pozostał bezbarwny.

5. Poda nazwę kwasu, o którym mówi podany tekst: „Stężony roztwór tego kwasu w temperaturze 25 °C i pod ciśnieniem 1013 hPa jest oleistą, bezbarwną cieczą o gęstości większej od gęstości wody. Ma właściwości higroskopijne.”

- A. kwas azotowy(V) C. kwas fosforowy(V)
- B. kwas siarkowy(VI) D. kwas siarkowy(IV)

6. Freony – związki prawdopodobnie niszczące warstwę ozonową są związkami:

- A. węgla, wodoru, tlenu C. chloru, fluoru, bromu
- B. węgla, wodoru, chloru D. węgla, chloru, fluoru

7. Wskaż aminokwasy w kolejności występowania reszt aminokwasowych w cząsteczce tripeptydu o wzorze:

- A. alanina, alanina, glicyna C. glicyna, walina, alanina
- B. walina, glicyna, alanina D. alanina, glicyna, glicyna

8. Nazwij główny produkt reakcji zachodzącej między bromowodorem a pent-1-enem tworzący się zgodnie z regułą Markownikowa.

- A. 1-bromopentan C. 2-bromopent-1-en
- B. 2-bromopentan D. 1-bromopent-1-en

• **Informacja do zadania 9**

Uczniowie na zajęciach koła chemicznego badali zachowanie się mydła w wodzie.

Mateusz wprowadził stearynian sodu do probówki z wodą destylowaną.

Filip wprowadził stearynian sodu do probówki z wodą pobraną ze studni.

Łukasz wprowadził stearynian wapnia do probówki z wodą destylowaną.

9. Przyporządkuj chłopcom zapisane obserwacje, jakie poczynili podczas wykonanych przez siebie badań.

Obserwacje 1.: Po wprowadzeniu wiórków mydła do wody i wytrząsaniu zawartości probówki obserwuję, że mydło nie rozpuszcza się

Obserwacje 2.: Po wprowadzeniu wiórków mydła do wody i wytrząsaniu zawartości probówki powstała piana, a roztwór stał się mętny.

Obserwacje 3.: Po wprowadzeniu wiórków mydła do wody i wytrząsaniu zawartości probówki powstała piana, roztwór stał się mętny, a po chwili pojawił się kłaczkowaty osad.

- A. Mateusz – obserwacje 1; Filip – obserwacje 2 ; Łukasz – obserwacje 3
B. Mateusz – obserwacje 2; Filip – obserwacje 3 ; Łukasz – obserwacje 1
C. Mateusz – obserwacje 1; Filip – obserwacje 3 ; Łukasz – obserwacje 2
D. Mateusz – obserwacje 3; Filip – obserwacje 2; Łukasz – obserwacje 1
10. Wybierz poprawnie zapisane równanie reakcji odpowiedzialnej za efekt kopcenia płomienia podczas spalania glicerolu.

- A. $2C_3H_5(OH)_3 + O_2 \rightarrow 6C + 8H_2O$
B. $C_3H_5(OH)_3 + 2O_2 \rightarrow 3CO + 4H_2O$
C. $2C_3H_5(OH)_3 + 7O_2 \rightarrow 6CO_2 + 8H_2O$
D. $C_3H_6(OH)_2 + O_2 \rightarrow 3C + 4H_2O$

Przed Tobą 5 zadań otwartych. Rozwiąż je, stosując zasady matematyki i właściwe prawa chemiczne. Masy molowe pierwiastków i związków chemicznych wyrażaj w wartościach liczb całkowitych. Nie używaj korektora ani ołówka, błędne zapisy przekreśl. Każde rozwiązanie zadania powinno znaleźć się na odpowiednich stronach w karcie odpowiedzi (obliczenia pomocnicze również).

Powodzenia!

Zadanie 11. (3pkt)

W laboratorium chemicznym przeprowadzono doświadczenie według poniższego opisu.

Do kolby zawierającej 2 g tripalmitynianu glicerolu dolano 10 cm³ zasady sodowej o stężeniu 20% oraz 1 cm³ alkoholu etylowego. Ogrzewano zawartość kolby do wrzenia przez 10 minut, dolewając porcje wody, tak aby nie zmieniła się objętość reagującej mieszaniny. W celu wydzielenia produktu reakcji do powstałej kleistej masy dolano 5 cm³ nasyconego roztworu chlorku sodu, wymieszano i ostudzono. Zebrano z powierzchni powstały związek chemiczny i wprowadzono go do probówki zawierającej 5 cm³ nasyconego roztworu chlorku wapnia i wymieszano.

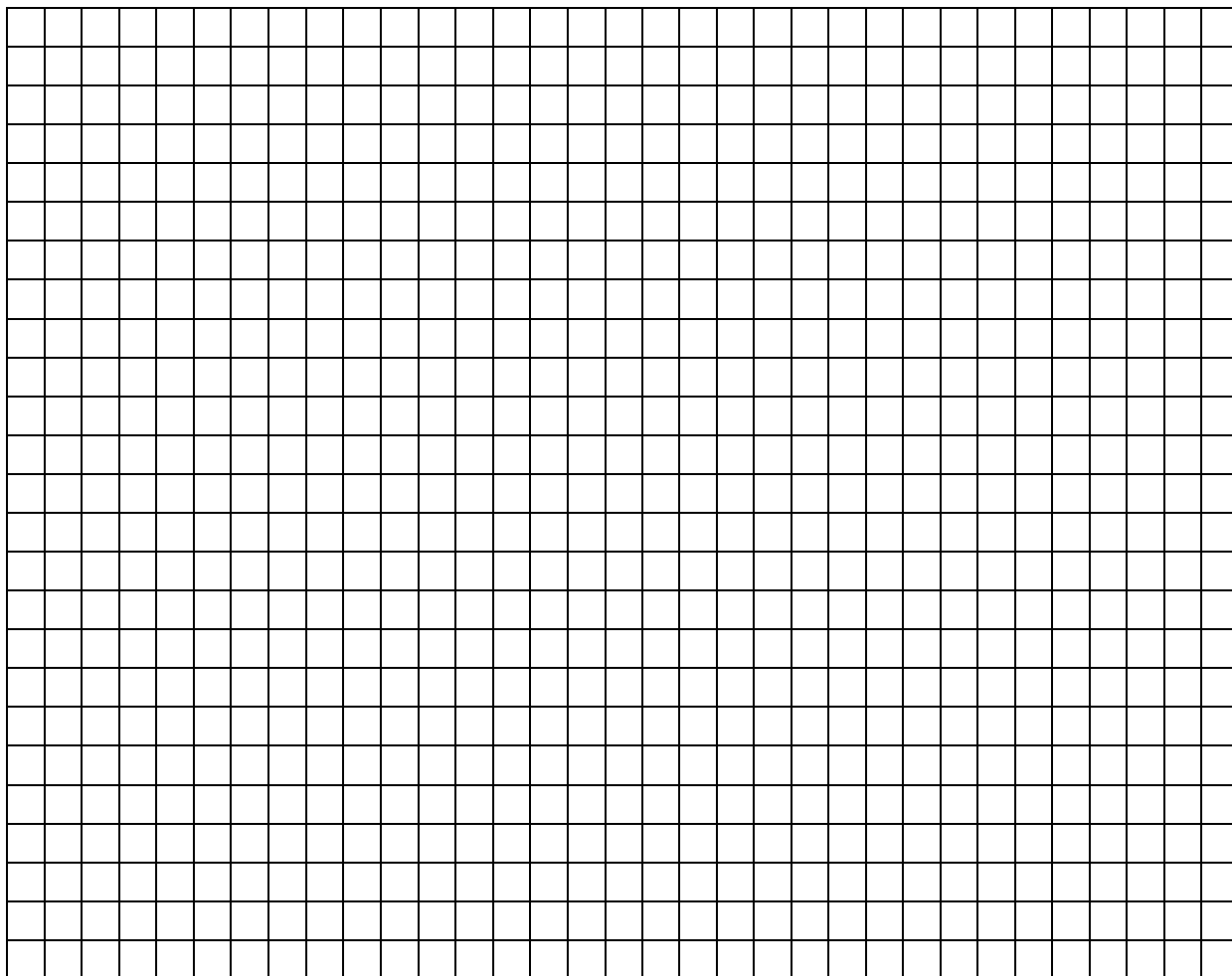
Zapisz w formie cząsteczkowej równania reakcji zachodzących w kolbie i w probówce.

Nazwij związki chemiczne powstałe w kolbie i w probówce.

.....

Próbkę pewnego związku organicznego o masie 8,8 g stanowiącej 0,1 mola, który praktycznie nie jest rozpuszczalny w wodzie spalono całkowicie i otrzymano 8,9 dm³ tlenku węgla(IV) o gęstości 1,978 g/dm³ oraz 7,2 g pary wodnej. Ustal wzór sumaryczny spalonego związku, a następnie zaproponuj i zapisz wzór strukturalny lub półstrukturalny tego związku (jednego izomeru) i nazwij go.

[illegible]

Wzór sumaryczny:

Wzór strukturalny:
(półstrukturalny)

Nazwa związku:

UKŁAD OKRESOWY PIERWIĄTKÓW CHEMICZNYCH																				18
1	1,00 H wodor																		4,00 He hel	
	6,94 Li lit	9,01 Be beryl																20,28 Ne neon		
2	22,99 Na sód	24,31 Mg magnez	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
	39,10 K potas	40,08 Ca wapń	44,96 Sc skand	47,87 Ti tytan	50,94 V wanad	52,00 Cr chrom	54,94 Mn mangan	55,85 Fe żelazo	58,93 Co kobalt	58,69 Ni nikiel	63,55 Cu miedź	65,41 Zn cynk	69,72 Ga gal	72,04 Ge german	74,02 As arsen	76,96 Se selen	79,9 Br brom	83,79 Kr krypton		
3	85,47 Rb rubid	87,62 Sr stront	88,91 Y itr	91,22 Zr cyrkon	92,91 Nb niob	95,94 Mo molibden	98 Tc technet	101,07 Ru ruten	102,91 Rh rod	106,42 Pd pallad	107,87 Ag srebro	112,41 Cd kadm	114,82 In ind	118,71 Sn cyna	121,76 Sb antymon	127,6 Te tellur	126,9 I jod	131,29 Xe ksenon		
	132,9 Cs cez	137,33 Ba bar	138,91 La lantan	178,49 Hf hafn	180,95 Ta tantal	183,84 W wolfram	186,21 Re ren	190,23 Os osm	192,22 Ir iryd	195,08 Pt platyna	196,97 Au złoto	200,59 Hg rtęć	204,38 Tl tal	207,2 Pb ołów	208,98 Bi bizmut	209 Po polon	210 At astat	222 Rn radon		
4	237 Fr frans	226 Ra rad	227 Ac aktyn	261 Rf utherford	262 Db dubn	263 Sg seaborg	264 Bh bohr	265 Hs has	266 Mt meitner											
	140,12 Ce cer	140,91 Pr prazeodym	144,24 Nd neodym	145 Pm promet	150,36 Sm samar	151,96 Eu europ	157,25 Gd gadolin	158,93 Tb terb	162,5 Dy dysproz	164,93 Ho holm	167,26 Er erb	168,93 Tm tul	173,04 Yb iterb	174,97 Lu lutet						
	232,04 Th tor	231,04 Pa protaktyn	238,03 U uran	237 Np neptun	244 Pu pluton	243 Am ameryk	247 Cm kiur	247 Bk berkel	251 Cf kaliforn	252 Es einstein	257 Fm ferm	258 Md hendelew	259 No nobel	262 Lr loren						

metale

niemetale

półmetale

masa atomowa — 30,97

P — symbol chemiczny pierwiastka

liczba atomowa — 15

fosfor — nazwa pierwiastka

ROZPUSTCZALNOŚĆ SOLI I WODOROTLENKÓW W WODZIE (TEMP. 291-298K)

	Na ⁺	K ⁺	NH ₄ ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Sr ²⁺	Ba ²⁺	Ag ⁺	Cu ²⁺	Zn ²⁺	Al ³⁺	Mn ²⁺	Cr ³⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Pb ²⁺	Sn ²⁺	Sn ⁴⁺
OH ⁻	r	r	r	s	s	s	r	n	n	n	n	n	n	n	n	s	n	n
F ⁻	s	r	r	s	s	s	s	r	o	s	s	s	s	s	s	s	r	r
Cl ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
Br ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
I ⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	o	r	o	o	o	s	o	s	s	r
S ²⁻	r	r	r	o	o	o	o	n	n	n	o	n	o	n	n	n	n	n
SO ₃ ²⁻	r	r	r	s	s	s	s	s	s	o	s	s	o	s	o	s	o	o
SO ₄ ²⁻	r	r	r	r	s	s	n	s	r	r	r	r	r	r	o	n	r	r
NO ₃ ⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	o	r
ClO ₃ ⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	x	x	x	x	x	x	x	r	x	x
PO ₄ ³⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	s	s	s	s	s	n	o	r
CO ₃ ²⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	o	s	o	s	o	n	o	o
HCO ₃ ⁻	s	r	r	s	s	s	o	o	o	o	o	s	o	s	o	o	x	x
SiO ₃ ²⁻	r	r	o	n	n	o	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	o	o
CrO ₄ ²⁻	r	r	r	r	s	s	n	n	s	s	o	s	o	o	s	n	o	o

r - substancja dobrze rozpuszczalna

s - substancja słabo rozpuszczalna (osad wytrąca się ze stężonego roztworu)

n - substancja praktycznie nierozpuszczalna

o - substancja w roztworze wodnym nie istnieje

x - związek nie istnieje

BRUDNOPIS